

EFECTELE CONTEXTELOR ECONOMICE ASUPRA VALORII GLOBALE A
COMPANIEI

THE EFFECTS OF ECONOMIC CONTEXTS ON OVERALL COMPANY VALUE

Ioana ANDRIOAIA

Ștefan cel Mare University of Suceava, Romania

E-mail: ioana.andrioaia99@gmail.com

ORCID: 0009-0007-3493-5911

Svetlana MIHAILA

Academy of Economic Studies of Moldova

E-mail: svetlana.mihaila@ase.md

ORCID: 0000-0001-5289-8885

Veronica GROSU

Ștefan cel Mare University of Suceava, Romania

E-mail: veronica.grosu@usm.ro

ORCID: 0000-0003-2465-4722

Abstract: Under the influence of the specific circumstances of the current period created by economic, social and political characteristics, as well as the influence of globalization and digitalization, accurate and timely information is becoming "currency", especially in the context of business valuation. The value of companies is reflected and influenced in financial statements by various factors specific to each economic context. The aim of this paper is to analyze, through the literature, the perception of company value in the three economic contexts: industrial, knowledge and digital. The research results have materialized in a synthesis of the features influencing the value of companies in the industrial and knowledge economy periods, and continues in the current period of the digital economy, thus completely changing the valuation requirements for market participants. Also, through the bibliometric analysis, the results draw attention to the need to update the requirements of company valuation and, consequently, the need for continuous training of professionals responsible for determining the value of companies.

Keywords: company value; industrial economy; knowledge economy; digital economy

JEL Classifications: M40, M41

Introducere

Conform Asociației Naționale a Evaluatorilor Autorizați din România (ANEVAR, 2022), termenul de evaluare se referă la acțiunea, respectiv procesul prin care se determină o concluzie referitoare la valoarea unui activ, utilizând un anumit tip al valorii exprimat în mod explicit, la o dată specificată cu respectarea Standardelor de Evaluare (SEV). SEV 200 definește valoarea întreprinderii ca totalitatea valorii capitalurilor proprii deținut de o întreprindere, la care se adaugă valoarea tuturor datoriilor purtătoare de dobânzi precum și a elementelor asimilabile datoriilor financiare, din care se scade orice numerar sau echivalent al acestuia disponibil pentru a efectua plata datoriilor. Valoarea globală a companiilor a traversat diverse perioade, de la companiile industriale, a căror valoare principală era creată de capitalul investit în activele fixe, la companiile cu un capital intelectual capabil să creeze valoare, iar în prezent la compabiile ale căror cele mai valoroase active sunt activele necorporale, respectiv activele digitale (ANEVAR, 2022).

Scopul acestui articol este de a analiza literatura de specialitate cu privire la schimbările create de contextele economice volatile, în ceea ce privește percepția asupra valorii companiilor. Pentru a ne îndeplini scopul propus, am realizat o analiză sistematică a literaturii de specialitate dedicată acestor

contexte economice, care își lasă amprenta conceptului de valoare a companiei. Totodată, am aprofundat conceptele economiei industriale, economiei cunoașterii și economiei digitale prin realizarea unei analize bibliometrice, cu alte cuvinte asupra acelor fenomene care au impactat componentele valorii, caracterizate în prezent de o volatilitate considerabilă. Rezultatele obținute indică faptul că diferitele contexte economice schimbă complet cerințele de evaluare pentru participanții pe piață, ceea ce poate aduce în continuare schimbări semnificative percepțiilor asupra valorii. În plus, acestea atrag atenția asupra necesității actualizării cerințelor evaluării companiilor și, în consecință, necesitatea pregătirii continue a profesiiilor responsabile cu determinarea valorii companiilor.

Metodologia cercetării

Pentru a analiza prin intermediul literaturii de specialitate percepția asupra valorii companiilor în cele trei contexte economice, industrial, cunoașterii și digital am realizat o analiză bibliometrică în programul VOSviewer, pentru care am utilizat baza de date formată din studiile publicate pe tematica celor trei contexte. Inițial am creat baza de date cu ajutorul platformei Web of Science, unde am efectuat o căutare de forma (“firm value” OR “company value” OR “business valuation” OR “enterprise evaluation”) AND (“industrial economy” OR “industrialization” OR “knowledge economy” OR “intellectual capital” OR “digital economy” OR “digitalization”). În urma acestei căutări a rezultat un număr total de 13.332 de lucrări asupra căruia am aplicat criteriile de includere și de excludere menționate în figura de mai jos.

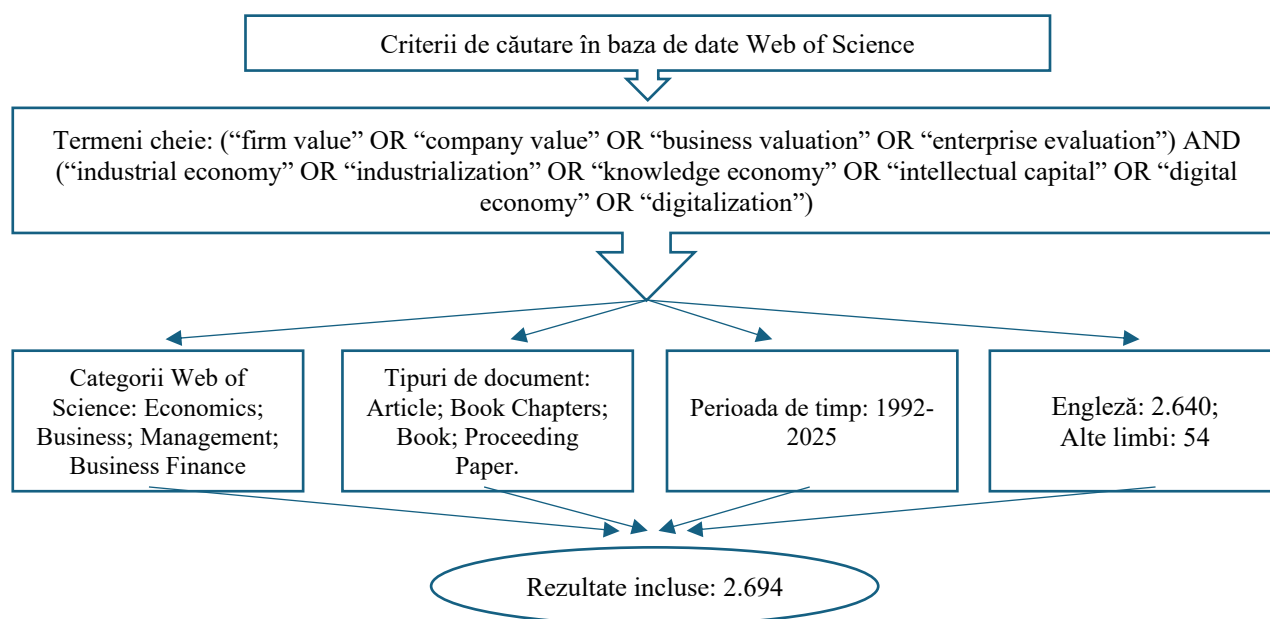

Figura 1. Criteriile de selecție a literaturii de specialitate utilizată în analiza bibliometrică

Sursa: Prelucrare după Lazea și colab. (2024)

Criteriile de includere au în vedere selectarea domeniilor de cercetare relevante pentru această cercetare, respectiv economie, management, afaceri și finanțarea afacerilor și selectarea anumitor tipuri de documente, respectiv articole, cărți, capitole din cărți și lucrări de procedură. Intervalul de timp nu a fost influențat de criteriile de includere, lucrările fiind publicate între anii 1992 și 2025 pentru a surprinde momentul de interes al acestei tematici. Criteriile de excludere cuprind domeniile de cercetare care nu prezintă relevanță pentru această cercetare și categoriile de documente care nu fac parte din enumerarea anterioară. Astfel, prin aplicarea criteriilor de includere și de excludere, a rezultat un număr de 2.694 de lucrări, acesta constituind baza de date care urmează a fi prelucrată în programul VOSviewer.

Analiza literaturii de specialitate a contextelor economice în baza analizei bibliometrice

În figura de mai jos este prezentată rețeaua de termeni cheie ce a rezultat în urma prelucrării bazei de date în software-ul VOSviewer. Rețeaua de termeni este alcătuită din 776 termeni ce sunt grupeți în 9 clustere de dimensiuni și culori diferite.

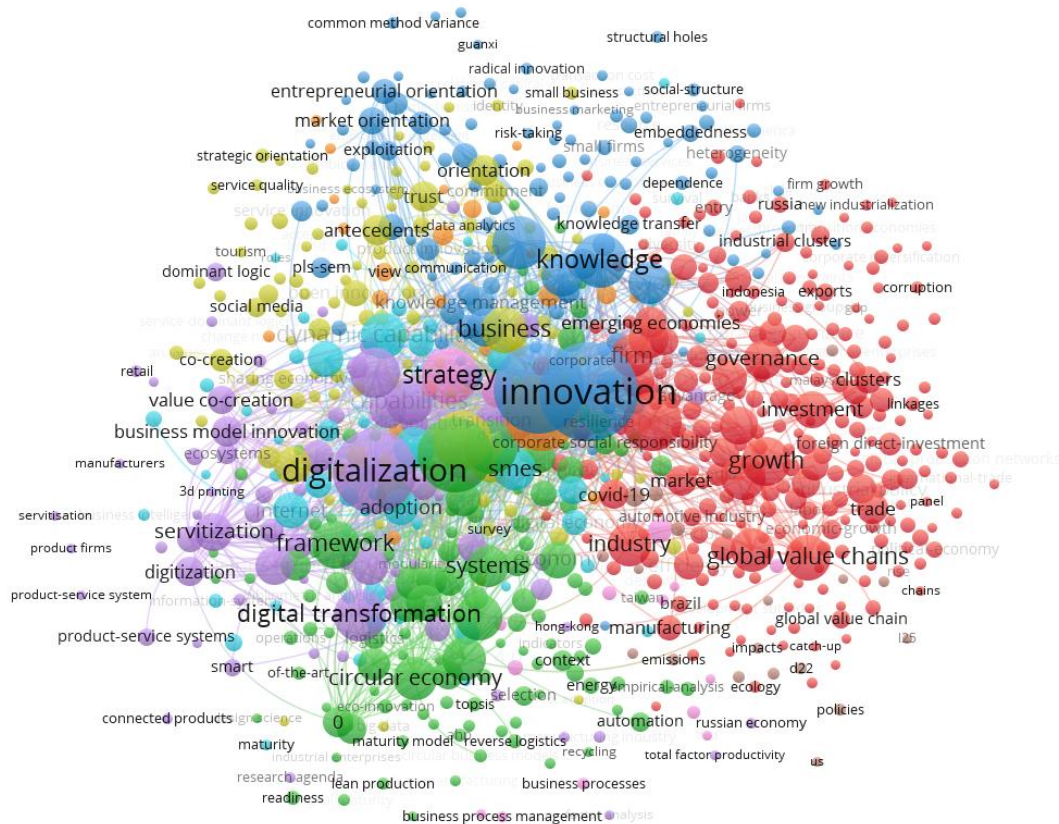

Figura 2. Rețeaua de termeni-cheie

Sursa: Prelucrare proprie în programul VOSviewer

În continuare vom analiza clusterele relevante pentru tematica cercetării. Primul cluster, evidențiat în imagine prin culoarea roșu în figura 4, conține 255 de termeni cheie ce sunt grupați în jurul conceptului de “firme”, compus din termeni specifici economiei industriale precum: industrie, creștere, productivitate, lanțuri valorice globale, investiții, competitivitate, producție, cercetare și dezvoltare. Clusterul prezintă relevanță valorii companiilor în contextul economiei industriale, unde valoarea era dată de numărul și dimensiunea firmelor, de capacitatea de creștere și de producție, de competitivitatea la nivel de industrie.

Evoluția și importanța valorii în perioada economiei industriale nu pot fi ignorate, deoarece încă de la începuturile industrializării și până în prezent, industria a contribuit la modelarea lumii actuale. Tranziția de la munca manuală la procesele de producție mecanizate a revoluționat economia, această transformare fiind posibilă prin intermediul Revoluției Industriale. Începutul Revoluției Industriale a avut loc în Marea Britanie în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea și s-a răspândit la nivel global în secolul al XIX-lea, până la începutul secolului al XX-lea. Caracteristica sa esențială a fost inovația tehnologică, iar ulterior s-a revărsat asupra valorii globale a companiilor (Allen, 2009). Principalul factor ce era primordial pentru valoarea unei companii în această perioadă a fost accesul la resurse naturale, precum cărbunele și fierul, utilizate în producție și crescând capacitatea de a produce la scară largă. Ulterior, echipamentele și tehnologia au fost următorii factori importanți pentru eficientizarea și capacitatea de producție la care a contribuit și forța de muncă, cu accent pe numărul și calificarea muncitorilor, cele două categorii împreună contribuind la creșterea valorii companiilor (Acemoglu & Restrepo, 2019).

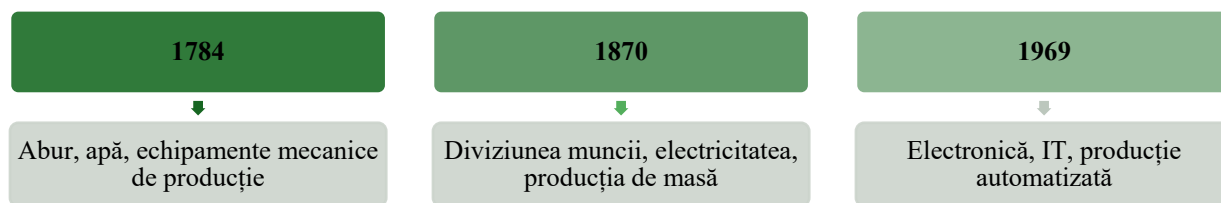

Figura 3. Caracteristicile Revoluțiilor Industriale

Sursa: Prelucrare proprie după World Economic Forum (2016)

Pentru a rămâne în frunte, industriile au fost nevoite să inoveze în mod constant și să găsească modalități de a se diferenția. Economia industrială a format așa numitul lanț valoric al epocii industriale, care descrie procesul de creare a valorii specific fiecărui sector de activitate, lanț ale cărui verigi sunt: extracția; fabricarea; ansamblul; marketingul; distribuția; produsele și serviciile (Trilling, & Fadel, 2012). Mai mult, importante pentru acea perioadă au fost investițiile în cercetare și dezvoltare pentru a eficientiza productivitatea cu ajutorul noilor tehnologii ale aceluși moment, dar și pentru ca firmele să facă față mediului competitiv (Mohajan, 2019).

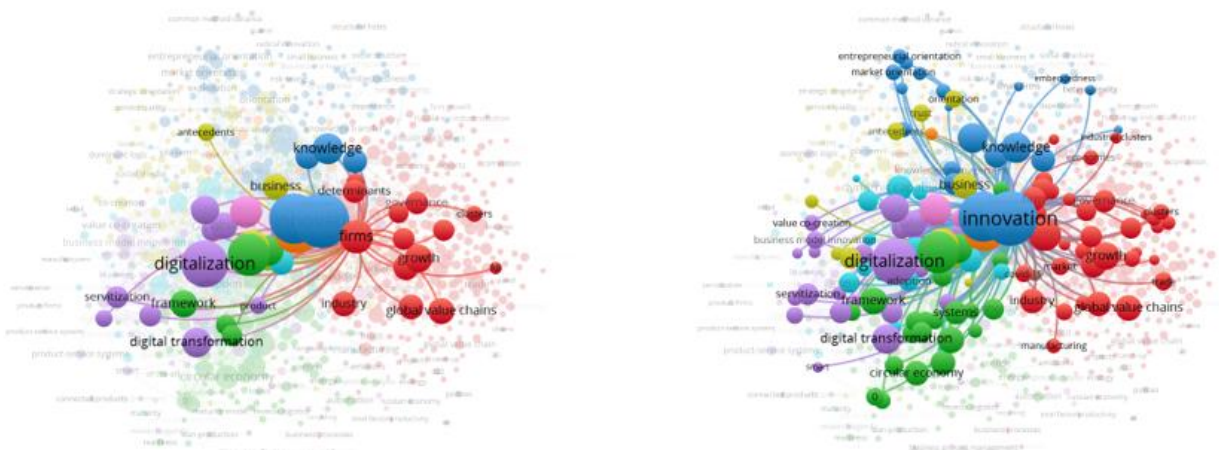

Figura 4. Rețeaua de termeni ce compun clusterul firme și inovație

Sursa: Prelucrare proprie în programul VOSviewer

Al doilea cluster din rețeaua termenilor cheie este ilustrat în culoarea albastră în figura 4 și însumează un număr total de 112 de termeni care formează conceptul de economie a cunoașterii, compus din termeni precum: inovație, performanță, cunoștințe, avantaj competitiv, capital intelectual, managementul cunoștințelor.

Definim economia bazată pe cunoaștere ca fiind “producția și serviciile bazate pe activități intensive de cunoaștere care contribuie la un ritm accelerat al progresului tehnic și științific, precum și la o obsolescență rapidă. Componenta cheie a unei economii bazate pe cunoaștere este o dependență mai mare de capacitățile intelectuale decât de inputurile fizice sau de resursele naturale” (Powell & Snellman, 2004). Spre deosebire de lanțul valoric al epocii industriale, lanțul valoric în era cunoașterii, cunoscută și sub numele de era informațională, se diferențiază semnificativ de cel din era industrială datorită caracteristicilor specifice, care, fiecare separat constituie o verigă indispensabilă a acestuia: datele; informațiile; cunoștințele; expertiza; marketingul; serviciile și produsele (Trilling & Fadel, 2009). În perioada economia cunoașterii, manifestată în a doua jumătate a secolului XX, valoarea unei companii este oferită în mod tot mai accentuat de activele sale intangibile, în detrimentul celor tangibile. Trecerea de la economia industrială la economia cunoașterii subliniază în principal importanța capitalului intelectual, a inovației și a capacității de a valorifica informațiile, prin asocierea cu alte elemente.

Figura 5. Lanțul valoric al erei cunoașterii

Sursa: Trilling & Fadel, (2012)

Conform studiilor realizate în această direcție (Kefela, 2010, Clarke, și Gholamshahi, 2018, Hamed, și colab., 2024), această tranziție s-a realizat prin intermediul investițiilor pe termen lung în educație, dezvoltarea capacității de inovare, modernizarea infrastructurii informaționale și existența unui mediu economic facil pentru tranzacțiile de piață.

Progresul tehnologic și inovarea bazată pe cunoaștere și cercetare științifică au fost considerate a fi cele relevante aspecte relevante pentru tranziția de la economia industrială la economia cunoașterii, în același timp, una dintre cele mai bune modalități de creștere a valorii companiilor (Švarc & Dabić, 2017). Conform lui Simai (2003), informațiile și cunoștințele sunt factori-cheie incontestabili și au avut întotdeauna impact asupra creării de valoare. În această perioadă s-a schimbat cantitatea, calitatea, densitatea cunoștințelor și a informațiilor, viteza cu care acestea au fost diseminate și modificate, precum și proporția din acestea care a fost încorporată în produsele și serviciile finale oferite de companii. În cadrul companiilor, o parte din cunoștințe au fost încorporate în active corporale, devenind astfel un avantaj competitiv, permițând companiilor să își continue activitățile întru mediu concurențial în care apariția tehnologiilor informației și comunicațiilor au schimbat definitiv procesul de creare a valorii (Martins & Lopes, 2016).

Urmatorul cluster, cel dedicat digitalizării, reprezentat prin culoarea mov în figura 6, este alcătuit din 122 termeni și cuprinde termeni preum: transformare digitală, creare de valoare, capacități, tranziție, modele de afaceri, viitor, inteligență artificială. Totodată, la mai mult termeni din acest cluster este conenctat clusterul tehnologie, reprezentat prin culoarea galbenă, format din 101 termeni, printre care: afaceri, informații, big data, inovare deschisă.

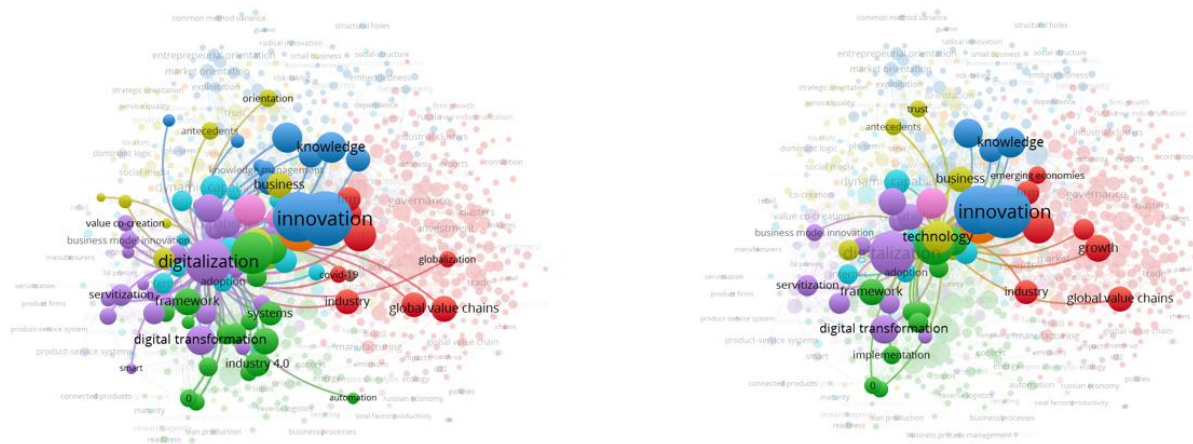

Figura 6. Rețeaua de termeni ce compun clusterul digitalizare și tehnologie

Sursa: Prelucrare proprie în programul VOSviewer

Etapa următoare de dezvoltare este economia digitală care în ultimele decenii a devenit un principal determinant al valorii bazată pe avantajele asociate cu cantitatea și calitatea datelor utilizată în procesele decizionale, operaționale și de investiții. Cele mai recente schimbări economice apar în mod justificat prin alăturarea adjectivului „digital” diverselor elementele, precum: economie digitală, monede digitale, tehnologie digitală, transformare digitală, monopoli digitali, profesii digitale, etc. Impactul transformării digitale se observă prin concretizarea și măsurarea acestor elemente ale dezvoltării economice și a valorii pe care o creează asocierea de termeni (Denisova & Lopatnikov, 2021). Economie digitală este adusă de trei „valuri”:

Figura 7. Valurile revoluției digitale

Sursa: Soltysik și colab. (2022)

Analizând intervalele de timp specifice fiecărui val, economia a ajuns la finalul celui de al doilea. Cele trei valuri ale economiei digitale sunt caracterizate de inovații tehnologice specifice, care și-au pus amprenta asupra modului în care sunt evaluate companiile. Pornind de la digitalizarea și conectivitatea inițială și ajungând la neurotehnologie și bioinformatică, economia digitală remodelează procesul de evaluare al valorii globale a companiilor (Soltysik et al., 2023). Literatura de specialitate recunoaște că nu există încă un instrument fiabil ce poate fi utilizat pentru a măsura valoarea creată de acest tip de tehnologie (Popkova et al., 2021).

La momentul actual, economia digitală influențează companiile fără să țină cont de receptivitatea acestora la tehnologia digitală. Integrarea acestor tehnologii influențează competitivitatea și favorizează avantajul competitiv, cu toate că vin la pachet cu provocări pentru sustenabilitatea companiilor. Crearea de valoare în perioada economiei digitale este condiționată de disponibilitatea tehnologiilor digitale, optimizarea proceselor interne în întreprinderi, deschiderea pentru digitalizare, convergența digitală. Problemele cu care se confruntă companiile în economia digitală au fost identificate în studiu realizat de Alexandrova și colab., (2020), acestea fiind: instabilitatea și dinamismul ridicat al avantajului competitiv oferit de tehnologiile digitale în schimbare rapidă, intensificarea concurenței; lipsa de experiență în management, lipsa de înțelegere a priorității ridicate a transformării digitale.

Concluzii

Evoluția contextelor economice, de la economia industrială, la economia cunoașterii, până la economia digitală a generat schimbări ce influențează elementele ce compun valoarea unei companii. Această lucrare prezintă tranziția de la economia industrială în care valoarea era determinată în principal de echipamentele, infrastructura și forța de muncă, elemente ce contribuie la obținerea productivității, la perioada economiei cunoașterii care a introdus o nouă dimensiune concentrată pe inovare și capacitatea de a genera soluții bazate pe informații. În prezent, economia digitală redefineste complet elementele valorii prin accentul pus pe activele intangibile, cum ar fi analiza volumelor mari de date, tehnologiile digitale, inteligența artificială și interconectivitatea piețelor globale, ceea ce impune o reevaluare a metodologiilor tradiționale de evaluare.

În urma realizării acestui studiu putem concluziona că este necesară adaptarea politicilor de recunoaștere în situațiile financiare a bunurilor companiilor și adaptarea standardelor de evaluare pentru a reflecta corect valoarea globală a companiilor în contextul actual. Totodată, este necesară pregătirea continuă a profesioniștilor contabili și a evaluatorilor, care trebuie să dobândească și să dezvolte competențe specifice noilor realități economice. De asemenea, lucrarea subliniază implicațiile practice ale acestor schimbări asupra utilizatorilor de informații financiare, aducând în discuție nevoia unui cadru conceptual adecvat pentru înțelegerea și adaptarea instrumentelor de evaluare la modificările recente din piață, acest aspect reprezentând o direcție importantă pentru cercetările viitoare.

Bibliografie

1. Acemoglu, D., & Restrepo, P. 2019. Automation and New Tasks: How Technology Displaces and Reinstates Labor. *Journal of Economic Perspectives*, 33(2), pp. 3–30. <https://doi.org/10.1257/JEP.33.2.3>
2. Alexandrova, E., Poddubnaya, M., Shalenaya, K., & Savvidi, S. 2020. Opportunities of the digital economy for achieving competitive advantage of firms. In *5th International Conference on Economics, Management, Law and Education (EMLE 2019)*. pp. 69-73. Atlantis Press.
3. Allen, R. C. 2009. *The British industrial revolution in global perspective*. Cambridge University Press.
4. ASOCIAȚIA NAȚIONALĂ A EVALUATORILOR AUTORIZAȚI DIN ROMÂNIA. 2022. Standardele de evaluare a bunurilor, București AB. Published online 2022, pp. 140-339.
5. Clarke, T., & Gholamshahi, S. 2017. Developing human capital for knowledge based economies. In *Innovation in the Asia Pacific: From manufacturing to the knowledge economy*. Singapore: Springer Singapore. pp. 247-270.
6. Denisova, A. L., & Lopatnikov, A. N. 2021. Creating and Measuring Company Value in the Digital Economy. *Studies in Systems, Decision and Control*, 314, pp. 287–297. https://doi.org/10.1007/978-3-030-56433-9_31
7. Hamed, AF, Salman, AS, Yassen, M., Aldabagh, DA și Savenko, V. 2024. Dezvoltarea capitalului uman în economiile cunoașterii. *Journal of Ecohumanism*, 3 (5), pp. 798-816.
8. Industry: The Backbone of Economic Growth and Innovation. (n.d.). Available at <https://www.graygroupintl.com/blog/industry>. [Accessed 1 April 2025].
9. Kefela, G. T. 2010. Knowledge-based economy and society has become a vital commodity to countries. *International NGO Journal*, 5(7), pp. 160-166.
10. Lazea, G. I., Bezergheanu, O. V., & Bunget, O. C. 2024. Bibliometric analysis on cryptocurrencies' related taxonomy. In *Development Through Research and Innovation*. pp. 238-249.
11. Martins, M. M., & Lopes, I. T. 2016. Intellectual capital and profitability: a firm value approach in the European companies. *Intellectual capital and profitability: a firm value approach in the European companies*, (3), pp. 234-242.
12. Mohajan, H. 2019. The First Industrial Revolution: Creation of a New Global Human Era (No. 96644). University Library of Munich, Germany.
13. Popkova, E. G., Ostrovskaya, V. N., & Bogoviz, A. V. 2021. Socio-economic Systems: Paradigms for the Future. 314. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-56433-9>
14. Powell, W. W., & Snellman, K. 2004. The knowledge economy. *Annu. Rev. Sociol.*, 30(1), pp. 199-220. <https://doi.org/10.1146/ANNUREV.SOC.29.010202.100037/CITE/REFWORKS>
15. Simai, M. 2005. Knowledge, Research, Development and Innovations. *Society and Economy*, 25(3), 305-319.
16. Sołtysik, M., Gawłowska, M., Sniezynski, B., & Gunia, A. 2023. Artificial intelligence, management and trust. *Artificial Intelligence, Management and Trust*, 1–209. <https://doi.org/10.4324/9781003311409>
17. Švarc, J., & Dabić, M. 2017. Evolution of the Knowledge Economy: a Historical Perspective with an Application to the Case of Europe. *Journal of the Knowledge Economy*, 8, pp. 159-176.
18. Trilling, B. și Fadel, C. 2009. *Competențe ale secolului XXI: Învățare pentru viață în vremurile noastre*. John Wiley & Sons.
19. World Economic Forum 2016, Annual Report 2016-2017, Available at https://www3.weforum.org/docs/WEF_Annual_Report_2016_17.pdf. <https://doi.org/10.53486/dri2024.27>, [Accessed 2 April 2025].